

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI: SAĞLANAN DESTEKLERİN BİR İL ÖLÇEĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mediha Mine ÇELİKKOL, Yrd. Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi, SBMYO, mine.celikkol@dpu.edu.tr

ÖZET: Küreselleşmeyle birlikte kalkınmada, işbirliğinde ve rekabette öne çıkan diğer bir unsur da bölge kavramı olmuştur. Bu amaçla, pek çok ülkede kalkınma faaliyetlerinin koordine edilebilmesi amacıyla Bölgesel Kalkınma Ajansları oluşturulmuştur. Bölgesel Kalkınma Ajansları, faaliyet gösterdikleri bölgede dolayısıyla bu bölgeyi oluşturan illerde rekabet gücünün artırılması, kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve yeni yatırımların bölgeye çekilmesi amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmakta ve bölge aktörlerine destek sağlamaktadır. Bu çalışmada, Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerini kapsayan ve ‘TR33’ olarak sınıflandırılan bölgede hizmet vermek üzere kurulan Zafer Kalkınma Ajansının, kuruluşundan 2013 yılı sonuna kadar geçen süreçte sağladığı destek programlarının Kütahya iline olan yansımaları, İl’in genel ekonomik yapısı ve öne çıkan yatırım alanları bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Bölgesel Kalkınma, Bölgesel Kalkınma Ajansları, Zafer Kalkınma Ajansı, Mali Destek, Teknik Destek, Yatırım.

REGIONAL DEVELOPMENT AGENCIES: EVALUATION OF SUPPORTS IN A PROVINCE SCALE

ABSTRACT: The concept of region has become another outstanding element in development, cooperation and rivalry along with globalization. For this reason, Regional Development Agencies have been set up in many countries in order to coordinate development activities. Regional Development Agencies aim to strengthen the power of competition, realize the developmental objectives, and attract new investments and support regional actors in the regions and cities where they operate. Zafer Development Agency was established to serve Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa and Uşak. Aim of this study is to evaluate Zafer Development Agency’s support programs for city of Kütahya from 2010 to 2013.

Keywords: Regional Development, Regional Development Agencies, Zafer Development Agency, Financial Support, Technical Support, Investment

GİRİŞ

Bölgesel gelişme sadece geri kalmış yörelerin kalkındırılmasına yönelik çabaları değil, tüm bölgelerin sürdürülebilir ve küresel rekabete dayalı bir kalkınma çabasına girmesini ve özellikle özel sektör ve yerel yönetimler ile diğer bölgesel aktörlerin süreçte yer almasını sağlayacak bir yerleşme ve bölgeselleşme politikalarının uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir (Akın, 2006:295).

Ülke sınırları içerisinde bulunan bölgelerin, çevre bölgeler ya da dünya coğrafyasında bulunan bölgeler ile etkileşimini ele alan sürdürülebilirlik ve birliktelik unsurlarını esas alarak, bölgenin refahının artırılmasını amaçlayan çalışmaların tümüne “bölgesel kalkınma” adı verilmektedir (Gündüz, 2010: 70). Başka bir ifade ile ülke bütününde yer alan bölgelerin, çevre bölgeler ve dünya ile karşılıklı etkileşimi ile oluşan bölge vizyonunu dikkate alan, katılımcılık ve sürdürülebilirliği temel ilke edinen ve insan kaynaklarının geliştirilmesi, ekonomik ve toplumsal potansiyellerin harekete geçirilmesi yoluyla bölge refahının yükseltilmesini amaçlayan çalışmalar bütünü bölgesel kalkınma olarak tanımlanmaktadır (Akpınar, 2010: 10).

ABD ve Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de bölgelerarası gelişmişlik farklarının yüksekliği, bölgesel kalkınma araçlarının bir kez daha gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır. Bölgesel kalkınma, geçmişte olduğu gibi merkezi hükümetin müdahalesine dayalı yukarıdan aşağıya bir yaklaşım yerine artık bölgesel, yerel, ulusal ve hatta uluslararası aktörlerin katılımıyla gerçekleştirilecek bir olgu olarak tanımlanmıştır. Yeni yönetim mekanizmaları ve kalkınmanın yeni dinamikleri, bölgesel kalkınmanın tanımını, stratejilerini, müdahale biçimlerini, aktörlerini,

örgütlerini ve kurumsal yapılarını değiştirmiş ve Bölgesel Kalkınma Ajansı (BKA) olarak ifade edilen bir örgütsel gelişimi beraberinde getirmiştir.

Türkiye’de DPT Müsteşarlığı öncülüğünde Düzey 2 bölgelerinde kalkınma ajansları kurularak bölgesel kalkınmada köklü bir değişimin kurumsal yapıtaşları oluşturulmuştur. Bu BKA’lardan bir tanesi de faaliyet alanı Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerini kapsayan Zafer Kalkınma Ajansı’dır. 14.7.2009 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan Ajans, sosyo-ekonomik gelişmenin öncüsü olarak bölgesel kalkınmada yerini almıştır. Çalışmada öncelikle, Bölgesel Kalkınma Ajanslarının ortaya çıkışı, kuruluş amaçları, görevleri ve sağladığı destekler üzerinde durulmuş, daha sonra Zafer Kalkınma Ajansı’nın 2010-2013 yılları arasında TR33 Bölgesine sağladığı destekler hakkında bilgi verilerek, Kütahya iline sağlanan destekler İl’in genel ekonomik yapısı ve öne çıkan yatırım alanları bağlamında değerlendirilmeye çalışılmıştır.

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI TANIM VE AMAÇLARI

Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA); bir ülkenin belli bir coğrafi bölgesi içerisinde özel ve kamusal tüm şirketler, yerel otoriteler ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği sağlayarak, o bölgenin ekonomik kalkınmasını hedefleyen ve yasal bir hükme dayanarak kurulan yapılardır (Koçberber, 2006: 37). BKA’lar, genel olarak, merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirip canlandırma amacıyla kurulmuş ve kısmen kamunun finanse ettiği kuruluşlardır. Üst kurul olarak bilinen düzenleme ve denetleme kurumları benzeri, kamu karar gücünü kamu organlarından alıp, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından (STK) oluşan tüzel kişilere paylaştıran yönetişimci kuruluşlardır (Maç, 2006: 1). Sonuç ve hedef odaklı olaylara yönelmiş, vatandaşa hizmeti esas alan, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir çağdaş bir yönetim biçimine imkan veren yönetsel seviyeye sahiptirler. Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliğinin (EURADA) tanımına göre; BKA’lar, sektörel ve genel kalkınma problemlerini belirleyen, bunların çözümüne yönelik olanakları ve çözümleri saptayan bu çözümleri geliştiren projeleri destekleyen ajanslardır (Oksay ve Kubar, 2007: 205).

BKA’ların en belirgin amacı, bölgelerin potansiyelini ve sorunlarını göz önüne alarak geliştirdikleri politikayla, bölgedeki ekonomiyi canlandırmak ve bölge halkının gelişmeye katılımını sağlamaktır. Bir başka deyişle BKA’ların amaçları, uzun dönemli bölgesel ekonomik kalkınma için uygun koşulların yaratılması gibi açılardan ekonomik, bölgenin çekiciliğini artırmak açısından çevresel, bölgenin sosyo-kültürel değerlerini geliştirilmesini sağlama gibi açılardan sosyal olarak sınıflandırılabilir (Hasanoğlu ve Aliyev, 2006: 90).

Sahip oldukları amaçlar doğrultusunda BKA’lar bölgesel kalkınma için büyük bir önem taşımaktadır. Etkin bir şekilde faaliyet gösteren BKA’ların kalkınmaya sağlayacakları katkılar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Uğuş, 2006);

- Öncelikle, bölgelerde endüstriyel ağların ve demetlerin gelişmesini sağlayacaklardır. Böylelikle işletmeler, pozitif dışsallıklar elde ederek yığın ekonomilerinden yararlanabileceklerdir.
- Endüstri demetlerinin üniversitelerle işbirliği içinde çalışmasını sağlayarak, iş yaşamından kopuk faaliyet gösteren üniversiteleri endüstriyel faaliyetlerin içine çekeceklerdir.
- Yoğun araştırmalar ve fizibilite çalışmalarıyla bölgelerin gerçek potansiyellerini tespit edecekler ve bölgeye en uygun endüstri kolunun gelişmesini teşvik edeceklerdir.
- Bölgelerdeki KOBİ’lere piyasa hakkında bilgi sunabilecekler, böylelikle gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunlarından olan ‘sınırlı bilgi’ problemini ortadan kaldıracaklardır.
- Bölgelerindeki ekonomiyi geliştirmelerinin, KOBİ’lere destekte bulunarak büyümelerini teşvik etmelerinin ve yabancı sermaye çekmelerinin sonucu olarak bölgede işsizlik seviyesini azaltacaklardır.
- Sosyal gelişmeye yönelik uygulamalarıyla bölge ekonomisinin gelişmesinden ziyade “kalkınmasını” sağlayacaklardır.

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ GELİŞİMİ

BKA’ların ilk uygulaması 1930 yılında ABD’deki Tennessee Valley Authority’dır. 1929’da yaşanan büyük krizle birlikte dünyadaki bölgelerarası dengesizliklerde meydana gelen hızlı artışlar BKA’ların önemini ortaya koymuştur (Gündüz, 2010: 70). Batı ülkelerinde 1950 ve 1960’lı yıllarda merkezi hükümetin öncülük ettiği kalkınma programlarına bilgi temin etmek, bu planların uygulanmasını ve izlenmesini denetlemek üzere kurulmaya başlanan

BKA'lar, 1980'lerde yaygınlaşan kamu işletmeciliği anlayışı ve küreselleşme ile artan yerel rekabetle birlikte, özel sektörün ve yerel aktörlerin bölgesel kalkınma sürecine aktif katılımını sağlamakla görevlendirilmişlerdir. Avusturya, Belçika, İrlanda ve Fransa BKA'lar ile ilk kez 1950'li yıllarda tanışırken, Almanya, Hollanda, İngiltere ve İtalya 1960'lardan sonra tanışmış, Yunanistan, İspanya, Finlandiya ve Danimarka ise 1980'lerde tanışmıştır.

ABD ve İngiltere'de BKA'lar özel sektör ve kamu sektörünün bölgesel kalkınmayı işbirliği içinde gerçekleştirmeleri amacıyla 1960'lardan beri faaliyette olan yarı-özerk nitelikli oluşumlar iken, Japonya ve Fransa'da geri kalmış bölgelerin sorunlarına çözüm üreten, uzun süreli programları yürütmek üzere kurulmuş, Türkiye'deki GAP benzeri idareler olmuştur. Bununla birlikte 1990'lı yıllarda yaygınlaşan yönetim anlayışına ve yeni kalkınmacılık anlayışına paralel olarak, ekonomik ve sosyal kalkınmaya büyük finansman sağlayan uluslararası kuruluşlar (World Bank, UNDP, AB fonları ve kredileri, EIB, EBRD, IADB gibi), tüm dünyada pek çok yeni kalkınma ajansı kurulmasına imkan vermiş, mevcut kalkınma ajansları da zaman içinde çok önemli işlevsel ve kurumsal değişikliklere uğramıştır. Böylece, 1990'larda kurumsal kimlikleri, finansman kaynakları, görev ve sorumlulukları ve merkezi idare, yerel idare ve uluslararası ve uluslararası örgütlerle ilişkileri açısından büyük farklılıklar gösteren çok sayıda kalkınma ajansı ortaya çıkmıştır (Özen, 2005: 4).

AB'ye üye ülkelerde BKA'lar EURADA'ya (European Association of Regional Development Agencies) üye olarak faaliyet göstermektedir. EURADA bölgesel kalkınma ajanslarının üst kuruluşu olarak 1991 yılında Belçika Kanunları çerçevesinde, kar amacı gütmeyen bir organizasyon olarak kurulmuştur (Oksay ve Kubar, 2007: 209).

Ülkemizde ise Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayileşme ve yerli üretime önem verilirken, düzenli ekonomiye geçiş ile birlikte ihracat, ithalat ve yabancı yatırımcıları çekme gibi alanlarda düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Son yıllarda uygulanan kalkınma programları, teşvik sistemleri ile desteklenerek gerek yeni istihdam alanlarının yaratılmasında gerekse ekonomik büyümeye olan etkisi bağlamında olumlu sonuçlar doğurmuştur. Bölgearası farklılıkların azaltılması amacıyla yerel girişimcilik desteklenerek, bölgelere özgü operasyonel programlar geliştirilmiştir (Akdeve ve Karagöl, 2013: 336).

329

Bölgesel gelişme politikalarının giderek daha fazla önem kazanmasında, küresel gelişmelerin ve AB üyelik sürecinin etkilerinin olduğu kadar yerel dinamikler de etkili olmuştur. Gerek az gelişmiş gerekse gelişmiş yörelerimizin potansiyelini (beşeri ve sosyal sermaye dahil) harekete geçirerek, ülkemizin toptan kalkınmasına yeni bir ivme kazandırabilmek ve rekabet gücünü artırabilmek için, yerel kalkınma amaçlı kurumsal yapılara ihtiyaç duyulmuştur (Akpınar, 2010: 10). Bu kapsamda, BKA'lar Türkiye'de ilk kez, AB'ye tam üyeliğin tescil edildiği 1999 Helsinki Zirvesinde gündeme gelmiştir. AB komisyonunun hazırlanmış olduğu "Katılım Ortaklığı Belgesi"nde orta vadede yapılması gereken düzenlemeler arasında BKA'ların yer almasıyla (14 Nisan 2003 tarihinde kabul edilen Katılım Ortaklığı Belgesinde ise kısa vadeli hedefler arasında yer almıştır) yasal düzenleme süreci başlamıştır. Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı'nın organik bir parçası olarak gündeme gelen BKA'lara ilişkin olarak "Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun" 25 Ocak 2006 tarihinde kabul edilmiş (Oksay ve Kubar, 2007: 209) ve 08 Şubat 2006 tarihinde de Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (DPT, 2007: 18).

DPT Müsteşarlığı küresel, bölgesel ve yerel ihtiyaçlara cevap verebilmek adına yerelde kalkınma ajansları örgütlenmesine giderken, Düzey 2 bölgelerinde kurulan bu ajanslar, bu köklü değişimin temel kurumsal yapıtaşları olarak görülmüştür (Akpınar, 2010: 10). BKA'ların, gelişmiş bölgelerimizin küresel ölçekte rekabet gücünün artırılmasına ve geri kalmış bölgelerimizin de ülke ortalamasına yaklaştırılmasına önemli katkılar sağlaması planlanmıştır.

İlk pilot BKA'lar, Adana ili merkez olmak üzere Adana ve Mersin illerini kapsayan TR62 Düzey 2 Bölgesinde (Çukurova Kalkınma Ajansı) ve İzmir ilini kapsayan TR31 Düzey 2 Bölgesinde (İzmir Kalkınma Ajansı) kurulmuştur (DPT, 2007: 19). Ardından 25.07.2009 tarih ve 27299 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile diğer Düzey 2 Bölgelerinde de kalkınma ajansı kurulması hükmü yürürlüğe konulmuştur. Böylece, ülkemiz genelinde İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırmasına (İBBS/NUTS) göre tanımlanan 26 adet "Düzey 2 Bölgesi"nin her birinde Kalkınma Ajansı kurularak faaliyete başlamıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan Zafer Kalkınma Ajansı da bu ajanslardan biridir.

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ GÖREVLERİ

BKA'ların başlıca görevleri; veri üretimi, planlama, danışmanlık, destekleme, tanıtım, kaynak üretimi ve izleme olarak sayılabilir.

Veri Üretimi

“Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun”un ajanslara verdiği görevlerden biri “bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemektir.

Bölgesel veriler ulusal ölçekte belirlenen bazı veri setlerinin oluşturulmasında kullanıldığından kapsamı sınırlıdır. Bu nedenle ajansların, misyonlarıyla uyumlu olacak ve boşlukları dolduracak şekilde istatistiki çalışmalar yaparak özel bilgi bankaları oluşturup yayınlaması, ekonomik ve sosyal faydası yüksek bir faaliyet olacaktır. Bunun dışında, birçok konuda ülkemizdeki istatistiki verilerin yetersiz, düşük kaliteli veya zor ulaşılabilir olması gibi nedeniyle, BKA'ların ekonomik-sosyal alanlarda istihbari nitelikte bilgilerin toplanmasına olanak sağlayacak olmaları da veri üretimi konusunda önemli bir fonksiyon üstlendiğini göstermektedir. Ancak ajansların henüz bu bilince ulaşmadığı, diğer kurumların verilerini kullandığı, üretilmiş veriler de genellikle ihtiyacı karşılamadığından yapılan analizlerin gerçekçi dayanaklardan yoksun olduğu görülmektedir. Bu nedenle, Kalkınma Bakanlığı ve ajanslar bunun yerine sayısal verilerin mekân üzerinde gösterildiği Coğrafi Bilgi Sistemleri'ne (CBS) öncelik vermektedir. Ancak, şehir plancılarının kullandığı bu yöntem de iktisadi analiz ve araştırmaların yerini tutamamaktadır (Yazgı, 2013: 5).

330 *Planlama*

BKA'lar, bölgede var olan içsel potansiyeli ortaya çıkaran ve geliştiren, bu suretle bölgenin ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasını sağlayan kurumlardır. BKA'lar bölgesel rekabetin geliştirilmesinde, KOBİ'lerin rekabet güçlerinin artırılmasında, yerli ve yabancı yatırımcılar için cazip bir bölge oluşturulmasında etkin olarak faaliyet göstermektedir. BKA'lar, bölgesel ve yerel yönetimlere, yatırım alanlarından işgücü yapısına, ulaşımdan altyapıya kadar çeşitli konularda bilgi sağlayan, bölgenin fırsat ve tehdit yönleri ile güçlü ve zayıf yönlerini analizlerle belirleyen kurumlardır. BKA'ların yürüttükleri bu çalışmalar planlama faaliyetlerinin en önemli unsurunu oluşturan Bölge Planları için gereklidir (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 166).

Bölge Planı; bir bölgenin kalkınması amacıyla, ulusal düzeyde üretilen politika, plan ve stratejiler ile yerel düzeyde yürütülecek faaliyetler arasındaki ilişkiyi belirleyerek bölgenin gelişmesinin programlandığı bir çalışmadır. Bölge planı ayrıca, yerel düzeyde yer alan kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu güçlendirmek; kamu, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek; bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliği sağlamak; kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve bölgesel program ve projelere temel oluşturmak üzere hazırlanan strateji, koordinasyon ve yönlendirme belgesi olarak da tanımlanabilir (Serhat Kalkınma Ajansı: 10).

Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Kalkınma Ulusal Stratejisi 2014-2023 taslak çalışmasında bölge planında belirtilen önceliklerin gerçekleştirilmesi için orta vadeli eylem planları (Bölgesel Programlar) hazırlanması öngörülmüştür. Programlar bölge planının amaç, hedef ve stratejilerinin programlama dönemi içerisinde nasıl hayata geçirileceğini tanımlayan, yürütülecek faaliyetleri ve bu faaliyetlerden sorumlu kuruluşları, kullanılacak araçları ve bütçe büyüklüklerini kapsayan, bir ya da birden çok öncelik alanına (sektöre ve tematik alana) yönelik tedbir, faaliyet ve projeleri içeren program metinleri olarak tanımlanmaktadır. Ajanslar tarafından orta vadeli olarak hazırlanıp bölge planında yer alan stratejileri uygulamaya yönelik tedbirleri daha somut ve detaylı olarak tanımlayacaktır. BKA'ların faaliyet alanı dışındaki alanlarda, yerel ve bölgesel düzeyde kalkınma çabası gerektiren her türlü öncelik, tedbir ve faaliyet de bu programda yer almaktadır. Bölgesel programlar, Ajans tarafından yürütülecek her türlü destek ve faaliyette başvuru şartlarını, seçim ve değerlendirme kriterlerini, gösterge niteliğinde detaylı mali perspektifi içermektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 166).

Danışmanlık

Danışmanlık fonksiyonu ile ajanslar, ekonomik/sosyal kesimlere karar alma sürecinde yardımcı olacağı gibi, çok yönlü bir uzmanlaşmayı da bünyesinde toplayabilir. Bilgi ekonomisinden bahsedildiği günümüzde, ajanslar, özellikle işletmelerin rasyonel kararlar almasında veya resmi/özel hiçbir kuruluşun iştiğal alanına girmeyen hususlarda, etkin rol alarak önemli bir ihtiyacı giderebilir (Yazgı, 2013: 10).

BKA'ların danışmanlık kapsamında ele alınabilecek önemli bir görevi de; Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Uluslararası programların en önemlilerinden birisi, Düzey II Kalkınma Programı çerçevesinde Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme (KOBİ), küçük ölçekli alt yapı ve yerel kalkınma girişimleri bileşenlerinde hazırlanan projelere yönelik AB hibeleridir (Küçük, 2007: 499).

Destekleme

Ülkemizde BKA'ların sağladığı destekler mali ve teknik destekler olmak üzere iki ana başlığa ayrılmaktadır. Mali destekler; Doğrudan Finansman Desteği, Faiz Desteği ve Faizsiz Kredi Desteği olarak sınıflandırılmaktadır. Teknik destekler ise, bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlamak amacıyla verilmektedir (Ata, 2011: 6). Ülkemizde ajansların ana fonksiyonu proje temelli mali destek sağlamaktır. Bu desteğin ana hedef kitlesi de KOBİ'lerdir. Kanun'da KOBİ'lere ve girişimcilere destek verileceği açık olarak belirtilmiş olup, bunun dışında kamu kurumları (mahalli idareler dahil) ve sivil toplum örgütleri de ilgili konularda desteklerden yararlanabilir (Yazgı, 2013: 11).

Tanıtım

Ajansların Kanun'da sayılan görevlerinden biri “bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak” tır. Ajansların temel fonksiyonlarından olan yabancı yatırımların çekilmesinden amaç, bölgesel gelişmenin hızlandırılmasıdır. 5449 sayılı Kanuna göre ayrıca, yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak KOBİ'ler ve yeni girişimcileri desteklemek de görevleri arasında yer almaktadır.

Kaynak Üretimi

BKA'ların gelirleri merkezî bütçe, il özel idareleri, belediyeler ve sanayi ve ticaret odalarından ayrılan fonlar ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. AB ve diğer uluslararası fonlardan sağlanacak kaynaklar, faaliyet gelirleri ile bağış ve yardımlar da gelirler arasında sayılmaktadır.

Türkiye'deki ajansların ana gelir kaynağı AB ülkelerindeki bazı ajanslara benzer şekilde kamu fonlarıdır. 2011 yılı Kalkınma Ajansları Genel Faaliyet Raporuna göre ajans bütçelerinin ortalama %80'i genel bütçe payından oluşmaktadır. Belirli kriterlere göre her bir ajansa aktarılan bu paylar arasında büyük bir fark yoktur. Ancak, yerel katkıların yüksekliği sayesinde İstanbul ve İzmir'deki ajansların gelirleri diğerlerinin 5-10 katını bulabilmektedir. Bu da zaten gelişmiş bölgenin daha fazla kaynak kullanmasını sağlamaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2012:34).

28/12/2011 tarih ve 2011/44 sayılı Yüksek Planlama Kurulu kararının 3. Maddesinde 2012 yılı için yeni bir düzenleme yapılmış ve “2012 yılında ajanslara ayrılan ödeneğin 45 milyon TL'lik kısmı, yıl içerisinde Kalkınma Bakanlığı tarafından ajansların performansına dayalı olarak aktarılacaktır.” ibaresi yer almıştır. Bu maddeye dayanarak Bakanlık tarafından ajansların performans değerlendirilmesi yapılarak ajanslara aktarılan tutarın ajans bazında dağılımı belirlenmiştir. Performans değerlendirmesinde, ajansların 2011 yılı çalışma programlarında öngörülen ana faaliyetlerinin yanısıra, kurumsallaşma düzeyleri ve işbirliği yapma kapasiteleri gibi sistematik performansları da ölçülmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda her bir ajansın performans payı, diğer kurumlarla geliştirdikleri işbirlikleri, analiz ve strateji geliştirme, yönetim, teknik destek ve mali destek, yatırım desteği, gelir bütçesindeki yerel payların tahsilat oranı göstergeleri, mali yönetim yeterlilik bulguları ve Bakanlık değerlendirmeleri neticesinde belirlenmiştir. (Kalkınma Bakanlığı, 2013: 36).

Kanun'da sayılan ajans gelirlerine ilişkin olarak, merkezi bütçe payından sonra ikinci sırayı "AB ve diğer uluslararası fonlardan sağlanacak kaynaklar" almaktadır. Kanunun Genel Gerekeçe'sinde de bahsedildiği üzere, katılım öncesi mali yardımlar ile AB'ye üyelik halinde bölgesel fonlardan yararlanma amacıyla bu tür bir düzenleme yapılmıştır. Ancak burada ihmal edilmemesi gereken konu, AB Fonları'nın son derece rekabetçi bir sistemle dağıtıldığıdır. Dolayısıyla, Türkiye'de ajanslar fon kullanma ve yatırım çekme faaliyetlerinde birbirleriyle de rekabet etmek zorunda kalmaktadır (Yazgı, 2013: 15).

İzleme

Ajanslara Kanun'la verilen görevlerden biri de izleme faaliyetleridir. 5449 sayılı Kanunun 5. maddesine göre; ajanslar, bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını bildirmekle sorumludur. Ayrıca, bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plan ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri de izlemekle görevlendirilmiştir.

İzleme faaliyeti, ajansın desteklediği program, proje ve faaliyetlerin, öngörülen amaç ve hedeflere ulaşmasını sağlamaya yöneliktir. Bu faaliyet, düzenli ve sürekli olarak veri toplanması, uygulamaya ilişkin risklerin önceden tespit edilerek düzeltici ve önleyici tedbirlerin alınması, uygulama performansının takip edilmesi ve denetim faaliyetlerinin yapılabilmesine imkân verecek bilgilerin kayda geçmesini sağlamak üzere yürütülen, tarafsız yönlendirme ve takip faaliyetidir (Serhat Kalkınma Ajansı: 30).

KALKINMA AJANSLARI TARAFINDAN SAĞLANAN DESTEKLER

332

Kalkınma Ajansları, bölgenin kalkınma sürecinin hızlandırılması ve bölge için kritik öneme sahip faaliyetlerin harekete geçirilmesi amacıyla, önceden belirlenmiş uygunluk kriterleri doğrultusunda; bölge planı ve programları ile yıllık çalışma programı ve ilgili başvuru rehberlerinde belirlenen alanlarda, bölge aktörlerine mali ve teknik destek sağlayabilir (DPT, 2009: 20).

Mali Destek

Ajanslar, 8.11.2008 tarihli 27048 sayılı resmi Gazetede yayımlanan "Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği" ve Devlet Planlama Müsteşarlığı tarafından 2009 yılında hazırlanan "Kalkınma Ajansları Destek Yönetimi Kılavuzu"na göre yıllık çalışma programında ve başvuru rehberinde açıkça belirtilmek kaydıyla; özel işletmelerin, sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının, yerel yönetimlerin ve bunların birliklerinin, kooperatiflerin ve bunların birlikleri ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin yönetmelik ve kılavuzda belirtilen türlerdeki proje ve faaliyetlerine mali destek sağlayabilir. Ajansların sağlayabileceği mali destekler; Faiz Desteği, Faizsiz Kredi Desteği ve Doğrudan Finansman Desteği olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Bu destekler hakkında aşağıda kısaca bilgi verilmiştir (Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, 2008).

Faiz Desteği: Faiz desteği, kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin başvuru rehberinde belirtilen nitelikteki projeleri için, ilgili aracı kuruluşlardan alacakları krediler karşılığında ödeyecekleri faiz giderlerinin, ajans tarafından karşılanmasını öngören karşılıksız yardımdır.

Faizsiz Kredi Desteği: Faizsiz kredi desteği, ajans tarafından kâr amacı güden gerçek ve tüzel kişilerin başvuru rehberinde belirtilen nitelikteki projeleri için, ilgili aracı kuruluşlar eliyle kredi verilmesini ve bu mali desteğin bu Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar dâhilinde ajansa faiz ödenmeksizin taksitler halinde geri ödenmesini öngören karşılıksız yardımdır. Faizsiz kredi desteğinde, yararlanıcıya sözleşme tarihinden itibaren en az üç ay geri ödemesiz dönem tanınır ve geri ödeme işlemleri, sözleşme tarihinden itibaren en fazla dört yıl içinde tamamlanır.

Doğrudan Finansman Desteği: Doğrudan finansman desteği, ajansın belli proje ve faaliyetlere yaptığı karşılıksız yardım olup, esas itibarıyla proje teklif çağrısı yöntemiyle kullandığı desteklerden oluşur. Ancak ajans istisnai olarak, proje teklif çağrısı yapmaksızın, proje hazırlığı konusundaki yükümlülüklerinden bazılarını

hafifletmek veya proje hazırlık sürecini doğrudan yönetmek suretiyle, Doğrudan Faaliyet Desteği ve GÜdümlü Proje Desteği şeklinde de doğrudan destek sağlayabilir.

Proje Teklif Çağrısı: Proje teklif çağrısı, belirli bir destek programı kapsamında, nitelikleri net bir şekilde belirlenmiş olan potansiyel başvuru sahiplerinin, önceden belirlenen konu ve koşullara uygun olarak proje teklifi sunmaya davet edilmesidir.

Doğrudan Faaliyet Desteği: Ajansın bölgenin kalkınması, rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanması ve bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesi durumları karşısında proje teklif çağrısı yöntemi uygulamadan doğrudan mali ve teknik destek sağlamasıdır.

Güdümlü Proje Desteği: Ajansın çalışma programında açıkça belirtmek kaydıyla, bölge planlarında ya da saha çalışmaları sonucunda belirlenen alanlar için bölgedeki girişimcilik ve yenilikçilik kapasitesini geliştirecek nitelikteki iş geliştirme merkezleri, teknoparklar, teknoloji geliştirme merkezleri ve işletmelerin ortak kullanımına açık fuar, ticaret merkezi, sergi salonu, laboratuvar ve atölye gibi büyük bütçeli altyapı ve/veya işletme desteklerini içeren projelere, proje teklif çağrısı yöntemi uygulamadan doğrudan mali ve teknik destek sağlamasıdır.

Teknik Destek

Ajanslar, bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına yardımcı olmak amacıyla teknik destek sağlamaktadır. Ajans tarafından sağlanacak teknik destek; ajans tarafından yayınlanan herhangi bir proje teklif çağrısı ile ilişkilendirilmemek koşuluyla;

- Yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetlerini ve
- Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ve bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarını kapsamak zorundadır.

Ajans aynı proje veya faaliyet için, mali destek veya teknik destekten sadece birini sağlayabilir. Ancak, girişimcilik ve yenilikçilik altyapısını geliştirme amaçlı güdümlü projeler için bu hüküm uygulanmaz (DPT, 2009: 105).

ZAFER KALKINMA AJANSI TARAFINDAN SAĞLANAN DESTEKLER (2010-2013)

Zafer Kalkınma Ajansı, Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerini kapsayan ve ‘TR33’ olarak sınıflandırılan bölgede hizmet vermek üzere kurulmuştur. Zafer Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği Kütahya ilinde olup, Afyonkarahisar, Manisa ve Uşak illerinde Genel Sekreterliğe bağlı Yatırım Destek Ofisleri hizmet vermektedir. Zafer Kalkınma Ajansının kuruluşundan 31.12.2013 tarihine kadar olan dönem içinde sağladığı destekler hakkında aşağıda bilgi verilmiştir. Bu bölümde kullanılan veriler, Zafer Kalkınma Ajansının web sayfasından derlenmiştir.

PROJE TEKLİF ÇAĞRISI PROGRAMLARI

Ajans, 2010-2013 yılları arasında proje teklif çağrısı yöntemi ile ‘Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı’, ‘Sosyal Altyapı Mali Destek Programı’, ‘Odak Sektörler Mali Destek Programı’, ‘Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Altyapı Mali Destek Programı’ ve ‘Bölgesel Potansiyelin Harekete Geçirilmesi Mali Destek Programı’ adı altında beş mali destek programı yürütmüştür.

Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı (SKMDP)

TR33 Bölgesi’nin sürdürülebilir ve dengeli sosyal kalkınması ile toplumsal gelişimine katkı sağlanması amacıyla geliştirilmiştir. Programın öncelikleri sırasıyla; sosyal yaşam olanaklarının yenilikçi yöntem ve uygulamalarla geliştirilmesi, dezavantajlı grupların sosyal içermelerinin ve hizmetlere eşit erişiminin sağlanması, gelişmekte olan hizmet/üretim yapısında ihtiyaç duyulacak beşeri ve sosyal sermayenin oluşturulması, kırsal kesimde beşeri kaynakların geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması şeklinde belirlenmiştir. Program 26.11.2012 tarihinde ilan edilmiş, son başvuru tarihi ise 25.01.2013 tarihi olarak belirtilmiştir.

Programın bütçesi 9.800.000 TL olarak belirlenmiş, katılımcıların asgari 25.000 TL azami 200.000 TL desteklenmesi hedeflenmiştir. SKMDP'ye Afyonkarahisar 72, Kütahya 45, Manisa 51, Uşak 27 proje ile başvurmuştur. Yapılan değerlendirmeler neticesinde söz konusu projelerin 69'u desteklenmeye hak kazanmıştır. Kütahya ilinden bu program kapsamında 14 proje desteklenirken proje adları ve destek miktarları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Kütahya İlinde SKMDP Kapsamında Desteklenen Projeler

Proje Adı	Toplam Bütçe (TL)	Ajans Destek Miktarı (TL)
En-Vip Engellilere ve Yaşlılara Özel Sağlık Hizmeti	184.942,26	166.448,04
Sağlıklı Yaşam, Sağlıklı Gediz	49.802,18	34.250,00
“Z-Evet” Engelli Veritabanının ve Engelli Afet Eğitim Modelinin Hazırlanması	77.810,26	69.948,24
Erken Teşhisin Yolundayız	231.299,66	199.958,55
Zekâmı Geliştiriyorum Engelleri Aşıyorum	101.630,32	88.694,14
Güvenli Mesken Tedbirli İnsan	93.162,27	82.907,00
SAOL (Sosyal Alan Oluşturma)	60.238,66	54.119,57
Şefkat Evi	48.485,98	43.585,98
Kütahya Genç İşadamları ve Yöneticileri Derneği (KÜĞİAD) 20. Yılında 20 Yeni Girişimci Kazandırıyor	80.626,06	70.950,93
Dışardaki Hayat	164.880,88	148.392,79
Nitelikli Eleman Eşittir Ekonomik Kalkınma	93.386,12	84.047,51
Sanat Sever Simav	216.286,06	194.656,61
Gençlerle Geleceğe Güvenle	128.641,40	115.777,26
Uygulamalı İş Güvenliği Kursu 43,5	120.802,09	108.069,01
Toplam	1.651.994,20	1.461.805,63

*Tablo 1-15, Zafer Kalkınma Ajansının web sayfasındaki verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Sosyal Altyapı Mali Destek Programı (SAMDP)

TR33 Bölgesi'nin sürdürülebilir ve dengeli sosyal kalkınması ile toplumsal gelişimine katkı sağlanması, programın amacıdır. Sosyal yaşam olanaklarının yenilikçi yöntem ve uygulamalarla geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan altyapıların tesis edilmesi, dezavantajlı grupların sosyal içermelerinin ve hizmetlere eşit erişiminin sağlanması için ihtiyaç duyulan altyapıların tesis edilmesi, gelişmekte olan hizmet/üretim yapısında ihtiyaç duyulacak beşeri ve sosyal sermayenin oluşturulmasına yönelik altyapıların tesis edilmesi, kırsal kesimde beşeri kaynakların geliştirilmesine ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik altyapıların tesis edilmesi önceliklerine sahip bu programın bütçesi, 7.500.000 TL'dir. Asgari destek tutarı 100.000 TL azami destek tutarı ise 500.000 TL olarak belirlenmiştir. Program 12.11.2012 tarihinde ilan edilmiş, son başvuru tarihi ise 25.01.2013 tarihi olarak belirtilmiştir. Programa, kamu kurum ve kuruluşları (valilikler, kaymakamlıklar, bölge/il/ilçe müdürlükleri, vb.), yerel yönetimler (il özel idareleri, belediyeler, köyler), kamu kurum ve kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları (vakıf, dernek, federasyon, sendika vb. tüzel kişiliği haiz STK'lar), organize sanayi bölge müdürlükleri ve küçük sanayi siteleri, 5355 sayılı kanun kapsamındaki mahalli idare birlikleri, kooperatifler ve birlikler (kar amacı gütmeyen), üniversiteler (üniversite yönetimiyle mutabakat sağlamaları ve harcama birimi olmaları koşuluyla fakülteler, yüksekokullar ve meslek yüksekokulları) katılabilir.

Programa, Afyonkarahisar 22, Kütahya 13, Manisa 22, Uşak 10 proje ile başvurmuştur. Yapılan değerlendirmeler neticesinde söz konusu projelerin 25'i desteklenmeye hak kazanmıştır. Kütahya ilinden destek almaya hak kazanan ve sözleşme imzalanan projelere ait bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Kütahya İlinde SAMDP Kapsamında Desteklenen Projeler

Proje Adı	Toplam Bütçe (TL)	Ajans Destek Miktarı (TL)
Gediz, Gençlik Merkezine Kavuşuyor	999.641,47	499.820,74
Amfi Tiyatro ve Spor Kompleksinin Yapımı ile Tavşanlı Sosyal Altyapısı ve Beşeri Sermayesinin Güçlendirilmesi Projesi	1.451.696,96	500.000,00
Kütahya Belediyesi Kadın İş Geliştirme Merkezi Ek Bina Projesi	2.000.000,00	500.000,00
Sanatım Artık İşim	823.728,98	411.864,49
Çitgöl Jeotermal Sosyal Altyapı Projesi	1.270.707,88	499.000,00
Simav Belediyesi'ne Sığımn!	1.160.669,33	500.000,00
Zeus Aizanoi Kültür Caddesi	201.432,00	100.716,00
Beyaz Kelebekler Anaokulu	733.441,00	366.720,50
Gediz Murat Dağı'nda Çocuklarımız Kayak Öğreniyor	288.631,00	144.000,00
Toplam	8.929.948,62	3.522.121,73

335

Odak Sektörler Mali Destek Programı (ODAK):

TR33 Bölgesi'nde faaliyet göstermekte olan işletmelerin, üretim/yönetim/pazarlama/ihracat kapasite ve kabiliyetlerinin artırılması; Ar-Ge, inovasyon ve markalaşmaya yönelik uygulamalarının desteklenmesi amacıyla geliştirilmiştir. 09.12.2011 tarihinde ilan edilen ve son başvuru tarihi 10.02.2012 tarihi olarak belirlenen Programın bütçesi 12.200.000 TL olarak belirlenmiş, katılımcıların asgari 50.000 TL azami 400.000 TL desteklenmesi hedeflenmiştir. Bu programın öncelikleri:

- Ulusal ve uluslararası standartlarda kalite odaklı üretim/yönetim/hizmet süreçlerinin oluşturulması/geliştirilmesi,
- Ar-Ge, inovasyon ve bilgi & teknoloji transferine yönelik uygulamaların artırılarak, katma değer yaratan, enerji verimliliği sağlayan ürünlerin/süreçlerin geliştirilmesi/oluşturulması,
- Etkili, yenilikçi ve modern pazarlama teknikleri kullanılarak pazar geliştirme ve dışa açılımların sağlanması, markalaşmanın desteklenmesi, olarak belirlenmiştir.

"2011 Yılı Odak Sektörler Mali Destek Programı" kapsamında Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak illerinin oluşturduğu TR33 Bölgesi'nden toplam 244 proje başvurusu yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda Afyonkarahisar ilinden 20 (2 proje uygulama aşamasında feshedilmiştir), Kütahya ilinden 8, Manisa ilinden 10, Uşak ilinden 9 olmak üzere toplam 47 proje desteklenmeye hak kazanmıştır. Program kapsamında TR33 Bölgesine toplam 25.440.124,28 TL yatırım yapılmıştır. Bu yatırımın 12.199.965,93 TL'si Ajans tarafından; 13.240.158,35 TL'si ise eş finansman yoluyla karşılanmıştır.

Kütahya ilinde bu program kapsamındaki destekten yararlanan 8 projenin toplam bütçe tutarı 4.831.072,69 TL, Ajans destek miktarı ise 2.319.676,75 TL'dir. İl'in programdan yararlanma oranı %19'dur. Tablo 3'te Kütahya ilinde hazırlanan ve destek alan projeler gösterilmiştir. Mevcut proje desteğinin 526.954,67 TL'si gıda sektörü, 86.065,56 TL'si metal eşya sektörü, 1.706.656,51 TL'si metal dışı maden sektörü için kullanılmıştır.

Tablo 3: Kütahya İlinde ODAK Kapsamında Desteklenen Projeler

Proje Adı	Toplam Bütçe (TL)	Ajans Destek Miktarı (TL)
Mermer’de Yenilikçilik ve İhracatta Başarı Projesi	495.363,00	247.681,50
Bölgemizden Bir KOBİ Yükseliyor	738.616,20	369.086,51
“Siyah İnci” Dondurması Ve Profiterolu İle Türkiye’ye Açılıyor	592.248,32	293.340,59
Kaliteli Meyveyi Özümseyin	467.228,17	233.614,08
Toprağın Gücü, Bitkinin Ağız Sütü	746.875,60	373.437,80
Herkese Yetecek Kadar Kütahya Siyahı	892.500,00	353.430,00
Tarımsal Çapa Makineleri İçin Çelik Bıçaklarının Üretimi	172.200,00	86.065,56
Yapı Elemanlarında Yeni Ürün "Kü-Blok"	726.041,40	363.020,70
Toplam	4.831.072,69	2.319.676,74

Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Altyapı Mali Destek Programı (SÜKAP):

Kâr amacı gütmeyen kurum/kuruluşların, TR33 Bölgesi’nin daha yaşanabilir bir hale gelmesine ve rekabet gücü ile tanınırlığının artırılmasına yönelik sürdürülebilir, stratejik, yenilikçi ve doğal çevreye duyarlı küçük ölçekli altyapı faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Program 09.12.2011 tarihinde ilan edilmiş, son başvuru tarihi ise 24.02.2012 tarihi olarak belirtilmiştir. Bu programda öncelik, hava, su ve toprak kirliliklerinin önlenmesi, doğal kaynakların etkin, rasyonel şekilde kullanılması ve sürdürülebilir çevre için yeni altyapı veya altyapı iyileştirmelerinin yapılmasına verilmiştir. Ayrıca sanayi ve turizm sektörlerine yönelik rekabet gücünü artırıcı ve işbirliğini destekleyici müşterek altyapıların oluşturulması, mevcut altyapıların hizmet/üretim/yönetim kalitesini arttırmaya yönelik modernize edilmesi de öncelikler arasına girmiştir. Programın bütçesi 5.900.000 TL olarak belirlenmiş, katılımcıların asgari 100.000 TL azami 750.000 TL desteklenmesi hedeflenmiştir. Bu program için uygun başvuru sahipleri ve proje ortakları; Valilikler, Kaymakamlıklar, Yerel Yönetimler, Bakanlıkların Taşra Teşkilatı, Kamu Kurum ve Kuruluşu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri, 5355 sayılı Kanun kapsamındaki Mahalli İdareler ve Üniversiteler şeklinde sıralanmıştır.

SÜKAP’a 91 proje başvurusu kabul edilmiştir. Ön inceleme aşamasında, sunulan projelerin idari ve uygunluk kontrolleri gerçekleştirilmiş ve gerekli şartları taşıdığı tespit edilen 77 proje teknik ve mali değerlendirme aşamasına alınmıştır. Bu aşamadan geçen 13’ü asil, 20’si yedek olmak üzere toplam 33 proje başarılı bulunmuştur. Kütahya ilinden bu program kapsamında destekten yararlanan 3 projenin toplam bütçe tutarı 4.744.695,32 TL, Ajans destek miktarı ise 1.626.224,14 TL’dir. İlin programdan yararlanma oranı %27,6’dır. Tablo 4’de Kütahya ilinden hazırlanan ve destek alan projeler gösterilmektedir. Mevcut proje desteğinin 632.998,77 TL’si tarım sektörü, 293.373,07 TL’si enerji sektörü, 699.852,30 TL’si sanayi sektörü için kullanılmıştır.

Tablo 4: Kütahya İlinde SÜKAP Kapsamında Desteklenen Projeler

Proje Adı	Topl. Bütçe (TL)	Ajans Destek Mik. (TL)
Kütahya Yeni Borsasına ZEKA İle Kavuşuyor	1.265.997,54	632.998,77
Simav Jeotermal Isıtma Sisteminin Otomasyonla Kontrolü	586.746,13	293.373,07
“Kütahya OSB’de Arıtma Tesisi Kurulumu İle Porsuk Havzasının Korunması” Projesi	2.891.951,65	699.852,30
Toplam	4.744.695,32	1.626.224,14

Bölgesel Potansiyelin Harekete Geçirilmesi Mali Destek Programı (BPHGMDP):

Turizm, tarıma dayalı sanayi ve imalat sanayi alanlarında bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması, Bölge'nin Ar-Ge ve inovasyon kapasitesinin güçlendirilmesi ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Programın öncelikleri:

- Kurum/kuruluş/işletmelerin kurumsal yapılarının ve hizmet/üretim/yönetim süreçlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde geçerliliğe sahip kalite yönetim sistemlerine uygun hale getirilmesi, girişimcilik ve rekabet edebilirlik kapasitelerinin artırılması ve markalaşmalarının sağlanması
- Kurum/kuruluş/işletmelerin üretim teknik altyapısının ve kapasitesinin iyileştirilmesi/geliştirilmesi; katma değeri yüksek ürünlerin payının artırılması ve ürün/hizmet çeşitliliğinin sağlanması
- Enerji verimliliğinin sağlanması, yerli enerji kaynaklarının çevreye duyarlı şekilde kullanımının artırılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması
- Kurum/kuruluş/işletmeler arası işbirliği ağlarının oluşturulması ve geliştirilmesi; Ar-Ge ve inovasyon odaklı faaliyetlerin desteklenmesi, olarak belirlenmiştir.

11.12.2010 tarihinde ilan edilen programın son başvuru tarihi 18.03.2011 olarak belirlenmiş olup, asgari 50.000 TL azami 500.000 TL mali destek verilmesi planlanmıştır. Toplam 67 proje destek almıştır. Bu projelere sağlanan destek miktarı 19.797.821 TL, eş finansman miktarı ise 16.759.259 TL olup, söz konusu Program kapsamında Bölge'de yapılacak yatırımın toplam tutarı 36.557.080 TL'dir. Sözleşmeye bağlanan 67 projenin 19 tanesi Afyonkarahisar, 13 tanesi Kütahya, 19 tanesi Manisa ve 16 tanesi Uşak'tandır.

Kütahya ilinden bu program kapsamında destekten yararlanan 13 projenin toplam bütçe tutarı 8.280.937,55 TL, Ajans destek miktarı ise 4.091.784,44 TL'dir. İl'in programdan yararlanma oranı %21'dir. Tablo 5, Kütahya ilinden hazırlanan ve destek alan projeler hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 5: Kütahya İlinde BPHGMDP Kapsamında Desteklenen Projeler

Proje Adı	Toplam Bütçe (TL)	Ajans Destek Miktarı (TL)
Oksijenli Yanma Sistemli Frit Fırını Kurulumu	1.524.757,99	490.057,22
Kütahya Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Yenici Tekniklerle Görselleştirilmesi (Kütahya Sanal Gezinti)	499.999,92	449.999,92
Atıklardan Alternatif Ürün Geliştirme ve Kapasite Artırımı	399.088,41	199.544,20
Kesintisiz Laminasyon Üretim Sistemi	278.017,67	139.008,83
Potasyum Alüminyum Sülfat'ın Kozmetik Sanayide Kullanımı	967.662,80	483.831,40
Mantar Ürünleri Çeşitleniyor	608.272,35	304.136,17
Gediz'in Yükselen Değeri Alpino Mobilya	877.276,01	438.638,00
Çini, Seramik ve Cam Sektörleri İçin Yeni Nesil Frit Üretimi ve Ar-Ge Hizmetlerinin İyileştirilmesi	589.923,04	294.961,52
Mobilya Kapağında Yenilik ve Üretim ile Satış Sürecindeki Takibi	387.668,68	193.834,34
Kütahya'da Hizmetin Kalitesini Artırıyoruz	632.659,12	316.329,56
Kurumsallaşma, Verimlilik ve Kapasite Artırma Projesi	551.359,26	275.679,63
Tavşanlarda Gıda Güvenliğinin Sağlanması	142.915,00	95.095,00
İleri Teknoloji Yatırımı İle Katma Değeri Yüksek Silikonlu Kıl Fıtil Üretim Projesi	821.337,30	410.668,65
Toplam	8.280.937,55	4.091.784,44

DOĞRUDAN FAALİYET DESTEK PROGRAMI

Ajans, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında Doğrudan Faaliyet Destek (DFD) Programı yürütmüş olup, bu programlar hakkında aşağıda bilgi verilmiştir.

2011 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı

Bölge Planı ile uyumlu bir şekilde, kritik öneme sahip araştırma ve planlama çalışmalarının; Bölge'nin yenilikçilik ve girişimcilik kapasitesini geliştirmeye yönelik eylemlerin başlatılmasına/gerçekleştirilmesine ve büyük hacimli yatırım kararlarının kısa vadede etkili olmasına katkı sağlayacak stratejik faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla geliştirilmiş bir programdır. Programda öncelikler; Bölge'nin ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücünün ve tanınırlığının artırılması, yenilikçilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesi, etkin işbirliği ağları oluşturulması ve bilgi-iletişim altyapısının geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması olarak belirlenmiştir. 950.000 TL bütçeli bu programda katılımcılara Ajans tarafından asgari 20.000 TL azami 75.000 TL destek verilmesi öngörülmüştür. 01.06.2011 tarihinde halka duyurulan programın son başvuru tarihi ise 02.12.2011 olarak belirlenmiştir. Bu programa başvuru yapabilecek uygun kurumlar; Valilikler, Kaymakamlıklar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, Bakanlıkların Taşra Teşkilatları, Kamu Kurum ve Kuruluşu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri, Üniversiteler ve Sivil Toplum Kuruluşları olarak belirlenmiştir. Kar amacı güden gerçek ve tüzel kişiler 2011 yılı DFD programına dahil edilmemiştir.

“2011 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı” kapsamında toplam 16 proje başvurusu yapılmıştır. Yapılan değerlendirme neticesinde söz konusu projelerin hepsi baraj puan olan 70 (yetmiş) puanı geçerek başarılı olmuştur. Afyonkarahisar ilinden 3, Kütahya ilinden 7, Manisa ilinden 1, Uşak ilinden 5 proje desteklenmeye hak kazanmıştır. Tablo 6-7'de 2011 yılı doğrudan faaliyet desteği programına ait desteklenen proje sayısı ve destek miktarı bilgileri toplu olarak gösterilmektedir.

338

Tablo 6: İl Bazında 2011 Yılı DFD Programından Yararlanma Düzeyi

	Dönem 1	Toplam (TL)
Afyonkarahisar	3	150.340,90
Kütahya	7	472.359,43
Manisa	1	61.126,73
Uşak	5	232.821,09
TR33 Bölgesi	16	916.648,15

Tablo 7: Kütahya İli 2011 Yılı DFD Kapsamında Desteklenen Projeler

Projenin Adı	Ajans Destek Miktarı (TL)	Ajans Destek Oranı (%)
TR33 Bölgesi Maden Potansiyelinin Araştırılması	67.816,79	100,00
Kütahya İli Stratejik Planı	70.998,12	100,00
TR33 Bölgesi OSB Bilgi Sistem Modülü	56.303,00	100,00
Kütahya Raylı Sistem Uygulama Projesi	71.000,00	100,00
Alanyunt Lojistik Merkezi Etüd-Araştırma projesi	71.000,00	100,00
Doğal Afet Zararlarını Azaltma Projesi	67.491,15	67,42
Karar Destek Sistemi Oluşturma Çalışmaları	67.750,37	53,65
Toplam	472.359,43	

2012 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı:

TR33 Bölgesi'nin rekabetçilik ve yaşanabilirlik düzeylerini arttıracak, bölgesel ölçekteki planlama/araştırma çalışmalarına girdi oluşturacak, kritik öneme haiz ve aciliyet taşıyan sektörel/tematik araştırma, planlama, fizibilite, etüd vb. faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Tarım, enerji ve bilişim sektörlerinde katma değer ve verimliliğin artırılabilmesi, çevrenin korunması, afet risklerinin tespit edilmesi, zarar önleyici afet planlamalarının yapılması, TR33 Bölgesi il ve ilçelerinin kendilerine özgü veya müşterek potansiyellerinin ortaya konulması, geliştirilmesi, tanıtılması ve illerin/ilçelerin markalaşmasına yönelik planlama ve analiz çalışmalarının yapılması, kentsel ve kırsal kesimlerde yaşam kalitesinin yükseltilmesi, temel sosyal hizmetlere erişim olanaklarının artırılması, dezavantajlı grupların sosyo-ekonomik entegrasyonunun sağlanması önceliklerine sahiptir.

Bu programa başvuru yapabilecek uygun kurumlar; Valilikler, Kaymakamlıklar, Yerel Yönetimler, Bakanlıkların Taşra Teşkilatı, Kamu Kurum ve Kuruluşu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri, Küçük Sanayi Siteleri, İş Geliştirme Merkezleri, Teknoparklar, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Birlikler ve Kooperatifler ve yukarıda yer alan kurum ve kuruluşların kurduğu veya ortağı olduğu tüzel kişiliğe haiz işletmeler olarak belirlenmiştir.

29.06.2012 tarihinde başvuruları başlayan programın son başvuru tarihi ise 30.11.2012 tarihidir. 620.000 TL bütçeli bu programda katılımcılara ajans tarafından asgari 25.000 TL azami 50.000 TL destek verilmesi öngörülmüştür. "2012 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı" kapsamında toplam 28 proje başvurusu yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda Afyonkarahisar ilinden 6, Kütahya ilinden 4, Manisa ilinden 10, Uşak ilinden 3 proje desteklenmeye hak kazanmıştır. Tablo 8-9-10'da, 2012 yılı doğrudan faaliyet desteği programına ait desteklenen proje sayısı ve destek miktarı bilgileri toplu olarak gösterilmektedir.

Tablo 8: İl Bazında 2012 Yılı DFD Programından Yararlanma Düzeyi (Proje Sayısı)

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3	Toplam
Afyonkarahisar	0	2	1	3
Kütahya	1	2	0	3
Manisa	1	1	2	4
Uşak	0	3	0	3
TR33 Bölgesi	2	8	3	13

Tablo 9: İl Bazında 2012 Yılı DFD Programından Yararlanma Düzeyi (Destek Tutarı)

	Dönem 1 (TL)	Dönem 2 (TL)	Dönem 3 (TL)	Toplam (TL)
Afyonkarahisar	0,00	91.720,53	49.991,28	141.711,81
Kütahya	44.753,38	93.820,00	0,00	138.573,38
Manisa	49.896,38	49.913,02	84.935,25	184.744,65
Uşak	0,00	136.221,30	0,00	136.221,30
TR33 Bölgesi	94.649,76	371.674,85	134.926,53	601.251,14

Tablo 10: Kütahya İli 2012 Yılı DFD Kapsamında Desteklenen Projeler

Proje Adı	Ajans Destek Miktarı (TL)	Ajans Destek Oranı (%)
TR33 Bölgesinin Yenilenebilir Enerji Potansiyelinin ve Stratejik Alt Bölgelerinin Tespiti	44.753,38	100,00
Kütahya Belediyesi Şair Şeyhi (Hekim Sinan) Tıbbi Bitkiler Araştırma Merkezi Biyolojik Zenginliğin Yaşatılması ve Bu Zenginliğin Yerel/Ulusal Kalkınmaya Yansıtılması Fizibilite Projesi	50.000,00	100,00
Bina Deprem Riskini Tespit Etme Projesi	43.820,00	100,00
Toplam	138.573,38	

2013 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı:

Program, TR33 Bölgesi'nin rekabetçilik ve yaşanabilirlik düzeylerini arttıracak, bölgesel ölçekteki planlama/araştırma çalışmalarına girdi oluşturacak, kritik öneme haiz ve aciliyet taşıyan sektörel/tematik araştırma, planlama, fizibilite, etüd vb. faaliyetlerin desteklenmesi amacını taşımaktadır. Öncelikler olarak, bölge için önem arz eden sanayi sektörü rekabetçiliğinin artırılması, turizm potansiyelinin/olanaklarının araştırılması, tanıtılması, geliştirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaştırılması ve enerji verimliliğinin artırılması/sağlanması, istihdam olanaklarının ve girişimcilik kapasitesinin artırılması belirlenmiştir. Programın bütçesi 1.400.000 TL olarak belirlenirken proje sahiplerine asgari 25.000 TL azami 65.000 TL destek sağlanması planlanmıştır.

Bu programa başvuru yapabilecek uygun kurumlar; kamu kurum ve kuruluşları (valilik, kaymakamlık, bölge müdürlüğü, il müdürlüğü, ilçe müdürlüğü, okul, vb.), mahalli idareler (belediye, il özel idare, köy muhtarlığı, 5355 sayılı kanun kapsamındaki mahalli idare birlikleri), kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları (odalar ve borsalar), üniversiteler (rektörlük, fakülte, enstitü, araştırma merkezi, meslek yüksekokulu, yüksekokul), kooperatifler ve birlikler (kar amacı gütmeyen), bölgeler ve siteler (organize sanayi bölgesi, küçük sanayi sitesi, vb.), sivil toplum kuruluşları (dernek, vakıf, sendika, konfederasyon, federasyon vb.), yukarıda yer alan kurum ve kuruluşların kurduğu veya ortağı olduğu tüzel kişiliğe haiz işletmeler olarak belirlenmiştir

17.06.2013 tarihinde başvuruları başlayan programın son başvuru tarihi ise 06.12.2013 tarihidir. 4 dönemde gerçekleştirilen bu programda ilk dönemde 7 proje, ikinci dönemde 5 proje, üçüncü dönemde 1 proje, dördüncü dönemde 1 proje desteklenmeye uygun bulunmuştur. 2013 yılında Kütahya ilinden 2 proje desteklenmeye hak kazanmıştır. Tablo 11,12 ve 13'de, 2013 yılı doğrudan faaliyet desteği programı kapsamında desteklenen proje sayısı ve destek miktarları toplu olarak gösterilmiştir.

Tablo 11: İl Bazında 2013 Yılı DFD Programından Yararlanma Düzeyi (Proje Sayısı)

	Dönem 1	Dönem 2	Dönem 3	Dönem 4	Toplam
Afyonkarahisar	4	3	1	0	8
Kütahya	1	1	0	0	2
Manisa	0	0	0	1	1
Uşak	2	1	0	0	3
TR33 Bölgesi	7	5	1	1	14

Tablo 12: İl Bazında 2013 Yılı DFD Programından Yararlanma Düzeyi (Destek Tutarı)

	Dönem 1 (TL)	Dönem 2 (TL)	Dönem 3 (TL)	Dönem 4 (TL)	Toplam (TL)
Afyonkarahisar	174.121,00	137.299,00	25.390,00	0,00	336.810,00
Kütahya	65.000,00	57.060,00	0,00	0,00	122.060,00
Manisa	0,00	0,00	0,00	60.900,00	60.900,00
Uşak	127.599,60	53.265,75	0,00	0,00	180.865,35
TR33 Bölgesi	366.720,60	247.624,75	25.390,00	60.900,00	700.635,35

Tablo 13: Kütahya İli 2013 Yılı DFD Kapsamında Desteklenen Projeler

Proje Adı	Ajans Destek Miktarı (TL)	Ajans Destek Oranı (%)
Kütahya Belediyesi Kuruluş-Kurtuluş Panorama Müzesi Fizibilite Projesi	65.000,00	65
Kütahya'nın Sanayi Envanterinin Oluşturulması Fizibilite Çalışması	57.060,00	100
Toplam	122.060,00	

TEKNİK DESTEK PROGRAMI

Kalkınma Ajanslarının faaliyetleri çok çeşitli ve yönlüdür. Mali desteklerin yanında bilgi bankaları oluşturarak, bölgeyi izleyerek girişimciler ve yatırımcılar için bilgi sağlamak ve teknik destek vermek de Ajans faaliyetleri arasında sayılmaktadır. Zafer Kalkınma Ajansı da bu kapsamda bölgedeki işletmelerde her statüde çalışanlara yönelik eğitim ve seminer çalışmalarını destekleyerek organize etmektedir.

341

2010 Yılı Teknik Destek Programı:

TR33 Bölgesi'ndeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma çalışmalarına destek sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu programın öncelikleri, yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları ile Bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitelerini artırıcı faaliyetlerinin desteklenmesi ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ve Bölge'deki sivil toplum kuruluşlarının yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarına destek sağlanmasıdır. 2010 yılı Teknik Destek Programı I. Dönemi kapsamında toplam 32 proje başvurusu yapılmıştır. I. Dönem başvuru süreci, 04.10.2010-01.11.2010 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. II. Dönem kapsamında ise 55 proje başvurusu gelmiştir. Bu dönemin başvuru süreci ise 02.11.2010- 30.12.2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Programın bütçesi 567.500 TL olarak belirlenirken proje sahiplerine azami 15.000 TL destek sağlanması planlanmıştır. Afyonkarahisar 30 proje, Kütahya 30 proje, Manisa 13 proje, Uşak 14 proje ile desteklenmeye hak kazanmıştır. Tablo 14-15'de teknik destek programı kapsamında desteklenmeye hak kazanan proje sayısı il bazında gösterilmiştir.

2011 Yılı Teknik Destek Programı:

Program, yerel yönetimlerin başta planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetlerinin ve Bölge'deki kamu kurum ve kuruluşlarının ile sivil toplum kuruluşlarının yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalarının desteklenmesi amacını taşımaktadır. Öncelikler olarak yerel yönetimlerin planlama ve süreç yönetimi faaliyetlerinin desteklenmesi ile kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşların kurumsal yapılarının geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. Başvuru süreci 20.09.2011-11.11.2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 530.000 TL bütçeli programda katılımcılara azami 15.000 TL verilmesi planlanmıştır. "2011 Yılı Teknik Destek Programı" kapsamında toplam 87 faaliyet başvurusu yapılmıştır. Bu başvurulardan 69 tanesi başarılı bulunmuş olup, Afyonkarahisar ilinden 16, Kütahya ilinden 21, Manisa ilinden 17, Uşak ilinden 15 faaliyet başvurusu desteklenmeye hak kazanmıştır. Tablo 14-15'de teknik destek programı kapsamında desteklenmeye hak kazanan proje sayısı il bazında gösterilmiştir. Desteklenmeye hak kazanan 69 başvuru sahibinin 67 tanesi ile sözleşme imzalanmıştır.

Kütahya ilinde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından alınan bu destek, eğitimcinin eğitimi, iletişim, kalite yönetimi, kişisel gelişim, proje yazma ve yürütme, stratejik planlama ve yönetim konularındaki eğitimler için kullanılmıştır.

2012 Yılı Teknik Destek Programı:

Programla, herhangi bir proje teklif çağrısı ile ilişkilendirilmemek koşuluyla bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlanması amaçlanmıştır. Programda, planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetlerinin desteklenmesine ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalar için eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ile uluslararası ilişkiler kurma gibi kurumsal nitelikli ve kapasite geliştirici faaliyetlerin desteklenmesine öncelik verilmiştir. 2012 yılı içerisinde 3 dönemde teknik destek faaliyetleri gerçekleştirilmiş olup, 310.000 TL bütçeli programda katılımcılara azami 15.000 TL verilmesi planlanmıştır. “2012 Yılı Teknik Destek Programı” kapsamında toplam 80 faaliyet başvurusu yapılmış, başvurulardan 57 tanesi başarılı bulunmuştur. Buna göre, Afyonkarahisar ilinden 13, Kütahya ilinden 18, Manisa ilinden 9, Uşak ilinden 17 faaliyet başvurusu desteklenmeye hak kazanmıştır. Başarılı bulunan ve destek almaya hak kazanan 57 başvuru sahibinin 42 tanesi ile sözleşme imzalanmıştır. Tablo 14-15’de teknik destek programı kapsamında desteklenmeye hak kazanan proje sayısı il bazında gösterilmiştir. Geri kalan başvuru sahiplerinden iki tanesi kendi isteği ile sözleşme imzalamamış, bir başvuru sahibinin aynı dönemde iki tane başarılı faaliyet teklifi sunduğu için sadece bir faaliyeti ile sözleşme imzalanmış, diğer başarılı başvuru sahipleri ile de Program’ın bütçesinin bitmesi nedeniyle sözleşme imzalanmamıştır.

342

Kütahya ilinden 18 proje desteğe hak kazanmış, ancak 11 tanesi ile sözleşme imzalanmıştır. Bu dönemde alınan destek, bilişim teknolojileri, hızlı ve etkin okuma, iletişim, insan kaynakları, kişisel gelişim, mevzuat, proje yazma ve yürütme, stres yönetimi, tarih ve yönetim alanlarındaki eğitimler için kullanılmıştır.

2013 Yılı Teknik Destek Programı:

Herhangi bir proje teklif çağrısı ile ilişkilendirilmemek koşuluyla bölgedeki yerel aktörlerin bölgesel kalkınma açısından önem arz eden, ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlanması amacıyla program geliştirilmiştir. Planlama çalışmaları ile bölge plan ve programlarını uygulayıcı veya yerel kalkınma kapasitesini artırıcı faaliyetlerinin desteklenmesi, bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek çalışmalar için eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ile uluslararası ilişkiler kurma gibi kurumsal nitelikli ve kapasite geliştirici faaliyetlerin desteklenmesi öncelikler arasına girmiştir.

Bütçe tutarı, 700.000 TL olan bu programda teknik desteklerin hizmet alımı yoluyla sağlanması durumunda azami KDV dahil 15.000 TL, eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma faaliyet türlerinde destekten yararlanılabileceği belirtilmiştir. Program çerçevesinde belirlenen faaliyet konuları ise; bilişim teknolojileri, markalaşma, dış ticaret, mevzuat, eğitimci eğitimi, pazarlama, satış ve müşteri ilişkileri, etkili sunum teknikleri, performans yönetimi, girişimcilik, proje yazma ve yürütme, hızlı ve etkin okuma teknikleri, risk yönetimi, hibe ve teşvikler, sosyal medya, iletişim teknikleri, stratejik planlama, kalite yönetimi, stres, kriz, toplantı ve zaman yönetimi, kurumsallaşma, süreç analizi ve yönetimi, kümelenme, tedarik ve satın alma yönetimi, lojistik, yenilikçilik, maliye ve finans. Programa başvurabilecek olanlar ise kamu kurum ve kuruluşları (valilik, kaymakamlık, bölge müdürlüğü, il müdürlüğü, ilçe müdürlüğü, okul, vb.), mahalli idareler (belediye, il özel idare, köy muhtarlığı, 5355 sayılı kanun kapsamındaki mahalli idare birlikleri), kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları (odalar ve borsalar), üniversiteler (rektörlük, fakülte, enstitü, araştırma merkezi, meslek yüksekokulu, yüksekokul), kooperatifler ve birlikler (kar amacı gütmeyen), bölgeler ve siteler (organize sanayi bölgesi, küçük sanayi sitesi vb.), sivil toplum kuruluşları (dernek, vakıf, sendika, konfederasyon, federasyon vb.), yukarıda yer alan kurum ve kuruluşların kurduğu veya ortağı olduğu tüzel kişiliğe haiz işletmelerdir.

Söz konusu programda başvuru süreci 3 ayrı dönem için öngörülmüştür. 1. dönem itibarıyla 40 faaliyet, 2. dönem itibarıyla 28 faaliyet desteklenmiş olup, 3. dönem desteklenecek faaliyetler çalışmanın yapıldığı dönem itibarı ile

henüz belirlenmemiştir. 2013 yılında Kütahya iline sağlanan teknik destekler; bilişim teknolojileri, eğitimcinin eğitimi, iletişim, proje yazma ve yürütme, stratejik planlama ve yönetim konularındaki eğitimler içi kullanılmıştır.

Tablo 14: İl Bazında Teknik Destek Programından Yararlanma Düzeyi (Proje Sayısı)

	İl	Başvuru Sayısı	Başarılı	Başarısız	Başarılı Proje İl Dağılımı (%)
2010	Afyonkarahisar	30	30	-	34,50
	Kütahya	30	30	-	34,50
	Manisa	13	13	-	15
	Uşak	14	14	-	16
	Toplam	87	87	-	100
2011	Afyonkarahisar	23	16	7	23
	Kütahya	24	21	3	30
	Manisa	22	17	5	25
	Uşak	18	15	3	22
	Toplam	87	69	18	100
2012	Afyonkarahisar	24	13	11	22,80
	Kütahya	24	18	6	31,58
	Manisa	14	9	5	15,80
	Uşak	18	17	1	29,82
	Toplam	80	57	23	100
2013	Afyonkarahisar	29	24	5	35,50
	Kütahya	19	18	1	26,50
	Manisa	18	11	7	16
	Uşak	19	15	4	22
	Toplam	85	68	17	100

Tablo 15: Kurum Bazında Teknik Destek Programından Yararlanma Düzeyi (Proje Sayısı)

YASAL STATÜYE GÖRE KURUM/KURULUŞLAR	2011	2012	2013	TOPLAM
Sivil Toplum Kuruluşu	12	-	1	13
OSB	2	1	-	3
Kaymakamlık	6	7	7	20
Kamu Kurum ve Kuruluşu Niteliğindeki Meslek Kuruluşu	9	5	4	18
İl Özel İdare	3	2	1	6
Belediye	5	3	4	12
Valilik	5	-	2	7
Bakanlık Taşra Teşkilatı	20	30	26	74
Üniversite-Ortaöğretim-İlköğretim	6	3	8	17
Mahalli İdare Birliği	1	1	3	5
Vakıf/Dernek	-	5	12	17
Toplam	69	57	68	194

KÜTAHYA İLİNDE EKONOMİK YAPI VE ÖNE ÇIKAN YATIRIM ALANLARI

344

Kütahya'da ekonominin temeli; seramik, porselen, çini, madencilik, orman ürünleri, tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi tesisleri ile hizmet ve ticaret sektörlerine dayalıdır. İlerdeki sanayi kuruluşlarının %50'si ara malı, %40'ı tüketim malı, %10'u ise yatırım malı üreten sanayi tesisleridir.

Çiniciliğin merkezi haline gelen il, maden rezervleri ve enerji kaynakları açısından da oldukça zengindir. Türkiye'nin en büyük bor ve manyezit yataklarının yanı sıra tek gümüş üretim tesisi de ilde bulunmaktadır. Ayrıca Kütahya, Türkiye'nin en büyük jeotermal kaynaklarına sahiptir. Ülkemizde 9 termal turizm merkezine sahip tek il olan Kütahya'da Kültür ve Turizm Bakanlığından işletme belgeli 11 tesisin toplam yatak kapasitesi 1.245'tir. Son dönemde ilde otomotiv yan sanayi ve tekstile dayalı yatırımlar ve bu ürünlerin ticareti de önemli oranda artmıştır.

2012 yılı verilerine göre Kütahya ili, toplam 320.099 hektar tarım alanı ile Türkiye'nin 32. en büyük tarımsal alanına sahip ilidir. Bu alanın 312.562 hektarı toplam işlenen tarım alanı, geri kalanı ise uzun ömürlü bitkiler alanıdır. 2012 yılı bitkisel üretim değeri bakımından 654 milyon TL'lik değer ile en yüksek bitkisel üretim değerine sahip 42. il konumundadır (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013: 253; TUİK, 2013: XIII). Bitkisel üretimde Bölge'deki toplam buğday üretiminin %30'unu, çavdarın %35'ini, mısırın %51'ini, şeker pancarının %25'ini, ayçiçeğinin %26'sını ve kuru baklagillerin %32'sini Kütahya ili karşılamaktadır. Kütahya ili tarımsal üretimde birkaç ürünle öne çıkmasına rağmen toplamda katkısı Bölge'de ve Türkiye ölçeğinde sınırlıdır (Zafer Kalkınma Ajansı, 2012: 67). Güncel veriler tarımın büyük bir girişimcilik sektörü olduğunu ve ileri teknoloji ve bilginin uygulama alanı haline geldiğini, dolayısı ile burada büyük bir katma değer zincirinin kurulabileceğini göstermektedir (MÜSİAD, 2010: 19). Kütahya ili 2012 yılı canlı hayvanlar değeri bakımından ise, 816 milyon TL değer ile en yüksek canlı hayvanlar değerine sahip 32. il konumundadır (TUİK, 2013: XIII).

2011 yılında Dış Ticaret Müsteşarlığı bugünkü adıyla Ekonomi Bakanlığı tarafından yapılan "İl dış ticaret potansiyeli" çalışması kapsamında 2003-2005 yılları arasındaki dönemde Kütahya ilinin ihracattan aldığı pay, %0,13 seviyesinde iken 2011 yılında bu oran %0,11 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan Kütahya ili 2000 yılında 34 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirirken 2011 yılına gelindiğinde yaklaşık 4,5 kat ihracat artışı ile 154 milyon dolar seviyesine ulaşılmıştır. Bu çerçevede Kütahya ilinin toplam ihracattan aldığı pay, yıllar içerisinde sabit bir seyir izlerken değer bazında önemli bir artış görülmüştür. Öte yandan ilin ihracatında çok önemli paya sahip olan cam, cam eşya ve seramik mamulleri ihracatının toplam payı 2005 yılında %0,10 iken 2011 yılında %0,09'a düşmüştür. Kütahya ilindeki ihracatçı firma sayısı 2010 yılında %9,2, 2011 yılında ise %16,9 oranında artış göstermiştir. Yine aynı çalışmada varılan başka bir sonuca göre, Kütahya ilinin doğal kaynağa dayalı ihracatında bir gerileme

yaşanırken, orta teknoloji ürünlerinin payının artış gösteriyor olması, ilin ihracatının teknoloji düzleminde bir ilerleme yaşadığını göstermektedir (Ekonomi Bakanlığı, 2011). İhracatta; porselen, seramik, cam ürünleri ve toprak ürünlerini içeren sanayi mamulleri ilk sıralarda yer almaktadır. Yapılan ihracat toplam 137 ayrı ülkeye gerçekleştirilmektedir. En fazla ihracat yapılan ülkeler, Fransa, Almanya, İspanya, ABD, Cezayir ve İtalya'dır. İl, en çok ara ve yatırım malı ithalatı gerçekleştirilmektedir.

Kütahya ili ülkedeki sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 38. sırada, vergi gelirleri sıralamasında 30. sırada yer almaktadır. 2012 yılında 290 adet marka başvurusu ile 29. sırada, 17 adet patent başvurusu ile 20. sırada, 5 adet faydalı model başvurusu ile 41. sırada, 99 adet endüstriyel tasarım başvurusu ile de 9. sıradadır (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013: 253).

URAK Rekabetçilik Endeksi'nde Kütahya ili, 2009-2010 yılları rekabet endeksi sıralamasında 45. sırada yer alarak son 3 senenin en düşük sıralamasında bulunmuştur. İlin en zayıf olduğu alan "ticaret becerisi ve üretim potansiyeli" dir. Bu alanda hem Türkiye hem de bölge ortalamasının altında olan Kütahya, 81 il arasından 70. sıradadır. Kütahya'nın en iyi olduğu alan "markalaşma becerisi ve yenilikçilik" alanıdır. Bu alanda Kütahya iller arasında 24. sırada olmakla birlikte, yüksek olan bölge ortalamasının altında kalmaktadır. "Beşeri sermaye ve yaşam kalitesi" ve "erişebilirlik" alt endekslerinde Kütahya, Türkiye ortalamasına paralellik göstermektedir (URAK, 2011: 140-141).

İlde toplam 26.077 gelir vergisi mükellefi, 3.099 kurumlar vergisi mükellefi bulunurken, faal nüfusun ancak %5'i ticaretle uğraşmaktadır. 17.12.2013 tarihi itibarı ile sanayi siciline kayıtlı sanayi işletmesi sayısı 467'dir. Sanayisi gelişmekte olan iller arasında gösterilmekle birlikte, toplam sanayi işletmeleri içerisinde %0,7'lik bir paya sahiptir. 2013 yılı sonu itibarıyla, Kütahya'da faaliyette bulunan sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı Tablo 16'da gösterilmiştir (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013: 253).

Tablo 16: Kütahya İlinde Faaliyette Bulunan Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı

Sıra No	Sektör Payı (%)	Sektör Adı
1	31	Gıda Ürünleri İmalatı
2	16	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürün İmalatı
3	10	Ağaç ve Mantar Ürünleri İmalatı
4	8	Diğer Madencilik ve Taş Ocakçılığı
5	6	Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı
6	5	Tekstil Ürünleri İmalatı
7	5	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı
8	3	Kömür ve Linyit Çıkartılması
9	3	Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi ve Boyanması
10	3	Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı
11	2	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine-Teçhizat Hariç)
12	2	Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı
13	1	Ana Metal Sanayi
14	1	Metal Cevherleri Madenciliği
15	1	Motorlu Kara Taşıtı, Römork ve Yarı Römork İmalatı
16	1	Elektrikli Teçhizat İmalatı
17	2	Diğer

Kaynak: (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013: 254)

İşletme sayısı ve işletmelerin sektörel dağılımı oranlarına göre Kütahya ilinde önde gelen sektör 193 işletme ile gıda sanayidir. Kütahya ilindeki işletmelerin %31'i bu sektörde yer almaktadır. Kütahya ilindeki işletmelerin %16'sı metal dışı ürünler sanayinde faaliyet göstermektedir. TR33 Bölgesinde bu sektörde faaliyet gösteren toplam 521 işletmenin %16,3'ü Kütahya ilinde bulunmaktadır. Kütahya ilinde 5 işletme ile faaliyet gösteren metalik cevher üretimi sektörünün, Bölge'de bu sektörde faaliyet gösteren işletmelerin %71,4'ünü oluşturması dikkat çekicidir (Zafer Kalkınma Ajansı, 2012: 65).

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca 2013 yılı için hazırlanan 81 İl Durum Raporuna göre, Kütahya'da tarım, yer altı (maden kaynakları) ve yer üstü varlıklardan (orman varlığı) meydana gelen doğal kaynak potansiyeli, öncelikle ve kolaylıkla değerlendirilebilecek kaynakları oluşturmaktadır. İl ekonomisinde sanayi sektörü ile birlikte ve sanayi sektörüne girdi sağlayacak tarım, hayvancılık ve madencilik sektöründeki gelişmeler dikkate alındığında, doğal kaynak potansiyeline öncelik verilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda il genelinde yapılabilecek yatırımlar aşağıda sıralanmıştır (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013: 255):

- Tarım ve hayvancılık sektöründe yapılabilecek yatırımlar; organik tarım ürünleri üretimi, seracılık meyve ve sebze yetiştiriciliği, kafeste ve/veya havuzda alabalık yetiştiriciliği, damızlık et sığırcılığı, süt sığırcılığı, arıcılık ve ana arı üretimi, koyun ve tiftik keçisi yetiştiriciliği, yumurta tavukçuluğu ve kaba yem üretimi.
- İmalat sanayinde yapılabilecek yatırımlar; süt ve süt ürünleri işleme tesisi.
- Orman ürünlerinin değerlendirmesine yönelik yatırımlar; lata üretimi, lamine yonga levha (laminat) üretimi, lif levha (MDF) üretimi, lamine parke üretimi.
- Madencilik sektöründe yapılabilecek yatırımlar; bor oksit, ferro bor, bor nitür, sır-frit, fiberglas, çinko borat, manyezit öğütme ve pişirme, kömür ocağı çalıştırılması, mermer üretim ve işleme tesisi, çeşitli hammaddelerin öğütülmesi ve paketleme, alçı üretimi, briket, kömür üretimi, antimuan üretimi ve izabe tesisi, krom madeni üretimi ve flotasyon tesisi kurulması.
- Turizm sektöründe yapılabilecek yatırımlar: termal turizm merkezleri.

Söz konusu Rapor'da, Kütahya ili için doğal kaynak potansiyelinin değerlendirilmesine ilave olarak ülke genelinde yurtiçi ve yurtdışı talebi karşılamaya yönelik, gelişme potansiyeli yüksek farklı yatırım konuları da önerilmektedir. Bu yatırım konuları aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013: 255).

346

- Enformasyon teknolojisi; bilgisayar, ekran, sabit disk, yazılım.
- Elektrik-elektronik ürünleri; telekomünikasyon kabloları, telefon santralleri, telsiz telefon/telsiz telgraf alıcısı, verici cihazları, transmisyon cihazları, alıcı/verici uydu antenleri, uç cihazlar.
- Otomotiv ana ve yan sanayi; kamyonet, otobüs, dış lastikler, iç lastikler, motor aksam ve parçaları, akümülatörler, ateşleme cihazları, karoser aksamı, jantlar ve tekerlek aksamı, konteynerler.
- Toprak ürünleri; karo fayans, sağlık gereçleri, ev eşyası, cam, porselen eşya.
- Kimya sanayi ürünleri; temizlik malzemeleri, boya, plastik.
- Konfeksiyon ve deri mamulleri; moda ve markalı ürünler.
- Gıda ürünleri; dondurulmuş, kurutulmuş meyve ve sebze, konserveler, unlu mamuller, şekerli mamuller, organik tarım ürünleri.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Bölgesel Kalkınma Ajansları, uzun dönemli bölgesel ekonomik kalkınma için uygun koşulların yaratılması, bölgenin çekiciliğinin artırılması ve bölgenin sosyo-kültürel değerlerinin geliştirilmesinin sağlanması olarak sıralayabileceğimiz ekonomik, çevresel ve sosyal amaçlarla çalışmalarını yürütmektedir. Zafer Kalkınma Ajansı, tüm teknik ve mali kaynakları ile TR33 bölgesindeki illerde doğru yatırımların gerçekleştirilmesine destek olmakta, sunduğu programlar aracılığı ile bölge yatırımcılarına ulaşmaktadır.

Çalışmada, Türkiye'de 5449 sayılı Kanunla kurulan Kalkınma Ajanslarının gelişimi, amaçları ve destekleri hakkında bilgi verilerek, TR33 bölgesinde faaliyet gösteren Zafer Kalkınma Ajansının Kütahya iline sağladığı destek miktarları ve sektörel dağılımları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca, Kütahya iline sağlanan Ajans desteklerinin, İl'in potansiyel yatırım alanları ile olan uyumu görülmeye çalışılmıştır.

Zafer Kalkınma Ajansı, 2010-2013 yılları itibarıyla; proje teklif çağrısı, doğrudan faaliyet desteği ve teknik destek olmak üzere üç grupta destek sağlamıştır.

Ajans, 2010-2013 yılları arasında proje teklif çağrısı yöntemi ile "Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı", "Sosyal Altyapı Mali Destek Programı", "Odak Sektörler Mali Destek Programı", "Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Altyapı

Mali Destek Programı” ve “Bölgesel Potansiyelin Harekete Geçirilmesi Mali Destek Programı” adı altında beş mali destek programı yürütmüştür. Proje teklif çağrısı yöntemi ile hazırlanan programlarda Kütahya iline sağlanan destek tutarı toplam 13.021.612,68 TL olup, aşağıdaki gibi detaylanmıştır:

TR33 Bölgesi'nin sürdürülebilir ve dengeli sosyal kalkınması ile toplumsal gelişimine katkı sağlanması amacıyla geliştirilen “Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı” ve “Sosyal Altyapı Mali Destek Programı” birbirini tamamlayan önceliklere sahiptir. Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı'nın öncelikleri sırasıyla; sosyal yaşam olanaklarının yenilikçi yöntem ve uygulamalarla geliştirilmesi, dezavantajlı grupların sosyal içermelerinin ve hizmetlere eşit erişiminin sağlanması, gelişmekte olan hizmet/üretim yapısında ihtiyaç duyulacak beşeri ve sosyal sermayenin oluşturulması, kırsal kesimde beşeri kaynakların geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması iken, Sosyal Altyapı Mali Destek Programı'nın öncelikleri ise sözü edilen konulara ilişkin altyapıların tesis edilmesi şeklinde belirlenmiştir. Kütahya ilinden Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında hazırlanan 14 projeye toplam 1.461.805,63 TL tutarında destek sağlanmış olup, bu desteklerin ağırlıklı olarak sağlık sektörü, sosyal hizmetler, sanat, işgücü geliştirme ve girişimcilik üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. “Sosyal Altyapı Mali Destek Programı” kapsamında ise 3.522.121,73 TL destek sağlanırken, bu destekler gençlik merkezi, sosyal altyapı, beşeri sermayenin güçlendirilmesi, kadın işgücü geliştirme, sanat, eğitim ve spor alanlarında yoğunlaşmıştır.

“Odak Sektörler Mali Destek Programı”, işletmelerin, üretim/yönetim/pazarlama/ihracat kapasite ve kabiliyetlerinin artırılması; Ar-Ge, inovasyon ve markalaşmaya yönelik uygulamalarının desteklenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Kütahya ilinde bu program kapsamında verilen destekten yararlanan 8 projenin toplam bütçe tutarı 4.831.072,69 TL, Ajans destek miktarı 2.319.676,75 TL, İl'in programdan yararlanma oranı ise %19'dur. Mevcut proje desteğinin 526.954,67 TL'si gıda sektörü, 86.065,56 TL'si metal eşya sektörü, 1.706.656,51 TL'si metal dışı maden sektörü için kullanılmıştır.

Kâr amacı gütmeyen kurum/kuruluşların, TR33 Bölgesi'nin daha yaşanabilir bir hale gelmesine ve rekabet gücü ile tanınırlığının artırılmasına yönelik sürdürülebilir, stratejik, yenilikçi ve doğal çevreye duyarlı küçük ölçekli altyapı faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla geliştirilen “Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Altyapı Mali Destek Programı” kapsamında Kütahya ilinden kabul edilen 3 projeye toplam 1.626.224,14 TL destek sağlanmıştır. İl'in programdan yararlanma oranı %27,6 olurken, mevcut proje desteğinin 632.998,77 TL'si tarım sektörü, 293.373,07 TL'si enerji sektörü, 699.852,30 TL'si de sanayi sektörü için kullanılmıştır.

Proje teklif çağrısı yöntemi ile yürütülen beşinci ve son mali destek programı olan “Bölgesel Potansiyelin Harekete Geçirilmesi Mali Destek Programı” kapsamında ise turizm, tarıma dayalı sanayi ve imalat sanayi alanlarında bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılması, Bölge'nin Ar-Ge ve inovasyon kapasitesinin güçlendirilmesi ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kütahya ilinde bu program kapsamında verilen destekten yararlanan 13 projenin toplam bütçe tutarı 8.280.937,55 TL olup, Ajans destek miktarı 4.091.784,44 TL'dir. Ajans desteğinin 2.166.712,76 TL'si sanayi, 449.999,92 TL'si turizm, 483.831,40 TL'si maden, 674.910,80 TL'si gıda, 316.329,56 TL'si de ticaret alanına yönelik kullanılmıştır.

Zafer Kalkınma Ajansı, 2010-2013 yılları arasında “Doğrudan Faaliyet Desteği” de vermiştir. Benzer amaç ve önceliklere sahip bu programlar kapsamında üç yıl boyunca Kütahya iline sağlanan destek tutarı toplam 732.992,81 TL'dir. “2011 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı”, kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik olarak yürütülmüştür. Bu kapsamda; TR33 Bölgesi Maden Potansiyelinin Araştırılması, Kütahya İli Stratejik Planı, TR33 Bölgesi OSB Bilgi Sistem Modülü, Kütahya Raylı Sistem Uygulama Projesi, Alanyunt Lojistik Merkezi Etüd-Araştırma Projesi, Doğal Afet Zararlarını Azaltma Projesi ve Karar Destek Sistemi Oluşturma Çalışmaları için sağlanan destek tutarı toplam 472.359,43 TL olmuştur. “2012 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı”nda; TR33 Bölgesinin Yenilenebilir Enerji Potansiyelinin ve Stratejik Alt Bölgelerinin Tespiti, Kütahya Belediyesi Şair Şeyhi (Hekim Sinan) Tıbbi Bitkiler Araştırma Merkezi Biyolojik Zenginliğin Yaşatılması ve Bu Zenginliğin Yerel/Ulusal Kalkınmaya Yansıtılması Fizibilite Projesi ve Bina Deprem Riskini Tespit Etme Projesi'ne toplam 138.573,38 TL Ajans desteği sunulmuştur. “2013 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı” kapsamında ise; Kütahya Belediyesi Kuruluş-Kurtuluş Panorama Müzesi Fizibilite Projesi ve Kütahya'nın Sanayi Envanterinin Oluşturulması Fizibilite Çalışması'na sağlanan toplam destek miktarı 122.060,00 TL olmuştur.

Zafer Kalkınma Ajansı, 2010-2011-2012 ve 2013 yıllarını kapsayan dönemde, mali desteklerin yanısıra bilgi bankaları oluşturularak ve bölgeyi izleyerek, girişimciler ve yatırımcılar için bilgi sağlamak ve teknik destek vermek amacıyla “Teknik Destek Programları” da yürütmüştür. Bu programların amaç ve öncelikleri yıl bazında önemli bir farklılık göstermemektedir. Bu kapsamda, 4 yılda faaliyet başvurusu yapılan toplam 339 projeden 281’i başarılı bulunmuş, 264 proje sahibi ile sözleşme imzalanarak desteklenmiştir (2013 yılı 3. dönem desteklenecek faaliyetler henüz kesinleşmemiştir). Kütahya ili 2010 yılında 30, 2011 yılında 21, 2012 yılında 11 (desteğe hak kazanan 18 projenin 11’i ile sözleşme imzalanmıştır) ve 2013 yılında 18 olmak üzere toplam 80 proje ile desteklenmiş olup, bu projelerin sayısı TR33 Bölgesi’nde Ajans desteğini hak eden projelerin yaklaşık %30’unu oluşturmaktadır. Sunulan teknik desteklerle, Kütahya ilinde çeşitli kurum ve kuruluşlardan gelen katılımcıların eğitimi, iletişim, kalite yönetimi, kişisel gelişim, proje yazma ve yürütme, stratejik planlama, yönetim, bilişim teknolojileri, hızlı ve etkin okuma, insan kaynakları, mevzuat, stres yönetimi ve tarih konularındaki bilgi ve birikimlerinin artırılmasına katkıda bulunulmuştur.

Sonuç olarak, Zafer Kalkınma Ajansı’nın 2010-2013 yılları arasında geçen sürede TR33 Bölgesi kapsamında sunduğu mali ve teknik desteklerden özel sektör, kamu kurum/kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının çeşitli düzeylerde yararlandıkları görülmektedir. Buna ilişkin olarak, Kütahya ili, proje teklif çağrısı yöntemi ile yürütülen mali programları kapsamında; “Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı”ndan 14 proje ile 1.461.805,63 TL, “Sosyal Altyapı Mali Destek Programı”ndan 9 proje ile 3.522.121,73 TL, “Odak Sektörler Mali Destek Programı”ndan 8 proje ile 2.319.676,75 TL, “Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Altyapı Mali Destek Programı”ndan 3 proje ile 1.626.224,14 TL ve “Bölgesel Potansiyelin Harekete Geçirilmesi Mali Destek Programı”ndan 13 proje ile 4.091.784,44 TL Ajans desteği almıştır. “Doğrudan Faaliyet Destek Programı” kapsamında ise, 2011 yılında 7 proje ile 472.359,43 TL, 2012 yılında 3 proje ile 138.573,38 TL, 2013 yılında da 2 proje ile 122.060,00 TL Ajans desteği almıştır. Sunulan desteklerin genel olarak Kütahya ilinde öne çıkan yatırım alanlarıyla uyumlu olduğu, ancak bazı dönemler ve bazı programlar bazında daha çok kamu kurum ve kuruluşlarınca kullanıldığı göze çarpmaktadır.

348

Bölgesel öncelikler dikkate alınarak sunulan Ajans destekleri, bir yandan yeni yatırımların hayata geçirilmesini, diğer yandan da mevcut işletmelerin teknolojilerini yenilemesini, rekabet güçlerini arttırmasını ve beşeri sermayelerini geliştirmelerini sağlarken, hayata geçirilen her yeni proje de istihdam üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. İşletmelerin kendi kaynakları ile zaman içerisinde gerçekleştirecekleri ya da hiç gerçekleştiremeyecekleri yatırımlar Ajans destekleri ile daha erken dönemlerde yapılabilmektedir. Özel sektörün yanısıra, il merkezleri, ilçeler ve özellikle köylerde, yarım kalmış, yapılamamış veya daha önce projelendirilememiş alt yapı sorunları için Valiliklere, Belediyelere, Kaymakamlıklara, İl Özel İdarelerine ve ilgili kurum/kuruluşlara altyapı desteği de sağlanmış olmaktadır. Dolayısıyla, özel sektör, kamu kurum/kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarına sunulan mali ve teknik destekler, bölgenin hızlı bir şekilde kalkınmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda, Kütahya ilinde faaliyette bulunan özel sektör işletmelerinin, özellikle de KOBİ’lerin Ajans desteklerine daha fazla ilgi göstermesi gerektiği görülmektedir. Ayrıca, sunulan desteklerin daha fazla kesime ve daha fazla tutarda yansıtılabilmesi için de Ajanslara ayrılan merkezi bütçe paylarının arttırılması ve Ajansların diğer gelir kalemlerinin sağlıklı işletilebilmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- AKDEVE, E. ve KARAGÖL, E.T. (2013). “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Teşvikler ve Ülke Uygulamaları”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 37: 329-350.
- AKIN, N. (2006). “Bölgesel Kalkınma Araçları İle Kalkınma Ajanslarının Uyum, İşbirliği Ve Koordinasyonu”, Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, Ankara.
- AKPINAR, R. (2010). “Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının Hazırlanan Bölge Planlarına Dair Bir Kritik: İzka’nın İzmir Bölge Planı (2010-2013) Örneği”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12-4: 07-18.
- ATA, A.Y. (2011). “Kalkınma Ajansları ve Hibe Yanılsaması”, Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı, http://www.fka.org.tr/SayfaDownload/kalkinma_Ajanslari_ve_HibeYanilsamasi.pdf, erişim: 02.11.2013.
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2013). 81 İl Durum Raporu, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2007). Yeni Bölgesel Gelişme Politika ve Uygulamaları, Ankara

- Devlet Planlama Teşkilatı (2009). Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu, Ankara.
- Dış Ticaret Müsteşarlığı (2011). İl İl Dış Ticaret Potansiyeli, Ankara.
- GÜNDÜZ, Y. (2010). “Bölgesel Kalkınmada Kalkınma Ajanslarının Rolü ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi”, Türkiye’de Bölgesel Kalkınmanın Yeni Örgütleri Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa.
- HASANOĞLU, M. ve ALİYEV, Z. (2006). “Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları”, Sayıştay Dergisi, 60: 81-103.
- Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği, 8.11.2008 tarih ve 27048 sayılı resmi Gazete.
- Kalkınma Bakanlığı (2012). Kalkınma Ajansları 2011 Yılı Genel Faaliyet Raporu, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı (2013). Kalkınma Ajansları 2012 Yılı Genel Faaliyet Raporu, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı (2013). Bölgesel Kalkınma Ulusal Stratejisi 2014-2023 Taslak, Ankara.
- KOÇBERBER, S. (2006). “Kalkınma Ajansları ve Sayıştay Denetimi”, Sayıştay Dergisi, 61: 37-55.
- KÜÇÜK, O. (2007). “AB Uyum Sürecinde Kalkınma Ajansları Ve AB Hibe Projelerinin Bölgesel Kalkınmaya Katkılarının Araştırılması: Samsun, Kastamonu Ve Erzurum NUTS II Bölgesi Örneği”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10-2: 495-507.
- MAÇ, N. (2006). “Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye”, Konya Ticaret Odası Etüd-Araştırma Servisi Araştırma Raporu, Sayı:2006-117/76, Konya.
- MÜSİAD (2010). Türkiye’nin Tarımsal Gücü ve Geleceği, İstanbul.
- OSKAY, C.S. ve KUBAR, Y. (2007). “Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınmanın Finansmanında Kalkınma Ajansları”, Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı: 204-214.
- ÖZEN, P. (2005). “Bölge Kalkınma Ajansları”, <http://www.tepav.org.tr/tr/yayin/s/173>, erişim: 02.11.2013.
- Serhat Kalkınma Ajansı, “ 50 Soruda Kalkınma Ajansları”, <http://www.serka.gov.tr/sayfa-122-dokuman-merkezi.html>, erişim: 21.10.2013.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2013). Seçilmiş Göstergelerle Türkiye, <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/index.html>, erişim: 25.11.2013.
- UĞUŞ, B., “Avrupa Birliği ve Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Politikaları ve Bölgesel Kalkınma Ajansları”, <http://www.e-akademi.org/arsiv.asp?sayi=49>, erişim: 02.11.2013.
- Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK) (2011). İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2009-2010, İstanbul.
- YAZGI, E., “Kalkınma Ajansları Kalkındırır mı?”, http://www.ipuder.org/dosya-arivi/doc_details/172-kalknma-ajanslar-kalkndrr-m-erdem-yazg.html, erişim: 21.10.2013.
- Zafer Kalkınma Ajansı (2012). “Göstergelerle TR33 Bölgesi”, <http://www.zafer.org.tr/bolgemiz/tr33-bolgesi/gostergelerle-tr33-bolgesi.html>, erişim tarihi:23.11.2013.
- 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun, Kabul Tarihi:25.01.2006, 8/2/2006 tarih ve 2607 sayılı Resmi Gazete.